

Evolució i perfil del treball autònom

4t Trimestre 2019

Data d'actualització: febrer 2020

GOVERN
ILLES
BALEARIS

EVOLUCIÓ I PERFIL DEL TREBALL AUTÒNOM A LES ILLES BALEARS

4T 2019

Data d'actualització: febrer de 2020

Observatori del Treball de les Illes Balears

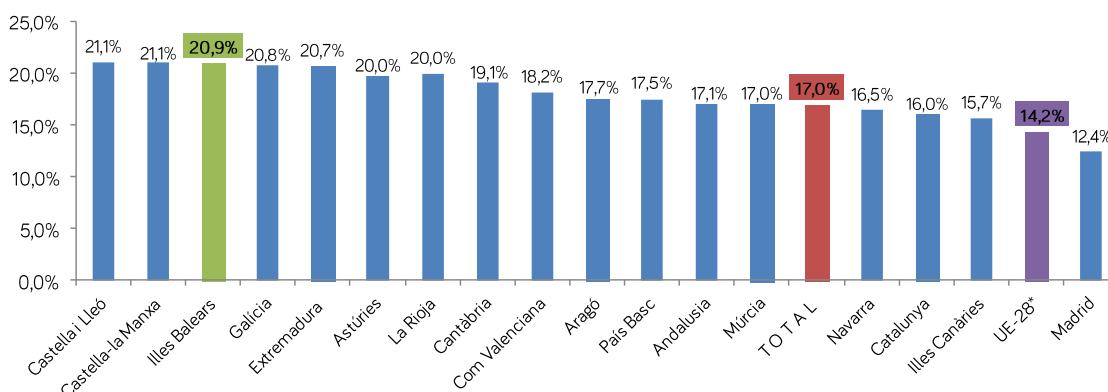
1. EVOLUCIÓ GENERAL

Segons el Règim Especial de Treballadors Autònoms (RETA) de la TGSS, el treball autònom o per compte propi¹, tant a Espanya com a les Illes Balears, representa pràcticament un de cada cinc treballadors d'alta a la seguretat social.

A les Illes Balears, els treballadors autònoms representen el 20,9 % del conjunt d'afiliació del mes de desembre del 2019. Balears se situa com la tercera comunitat autònoma amb el major pes d'autònoms, a gairebé 4 punts percentuals per sobre la mitjana nacional (17,0 %) i amb una diferència de 8,5 p. p. respecte de Madrid (12,4%), que és la regió amb el menor pes de treballadors per compte propi al darrer mes del 2019. Mentre que a la resta d'autonomies el pes dels autònoms es bastant uniforme al llarg de l'any, a les Illes, a conseqüència de l'estacionalitat del mercat laboral, experimenta variacions destacables als diferents trimestres. Així, és habitual que el quart trimestre mostri el pes més alt de tot l'any.

El pes dels treballadors per compte propi de les Illes Balears i també el del conjunt d'Espanya supera clarament la mitjana europea (14,2 % en el tercer trimestre del 2019, el darrer disponible). De fet, les Illes se situarien en el cinquè lloc dels estats europeus per darrere de Grècia, Sèrbia, Itàlia, i Turquia.

Gràfic 1. Pes dels afiliats per compte propi per comunitat autònoma (desembre de 2019)

*Dades 3T2019

Font: OTIB a partir de dades de la TGSS

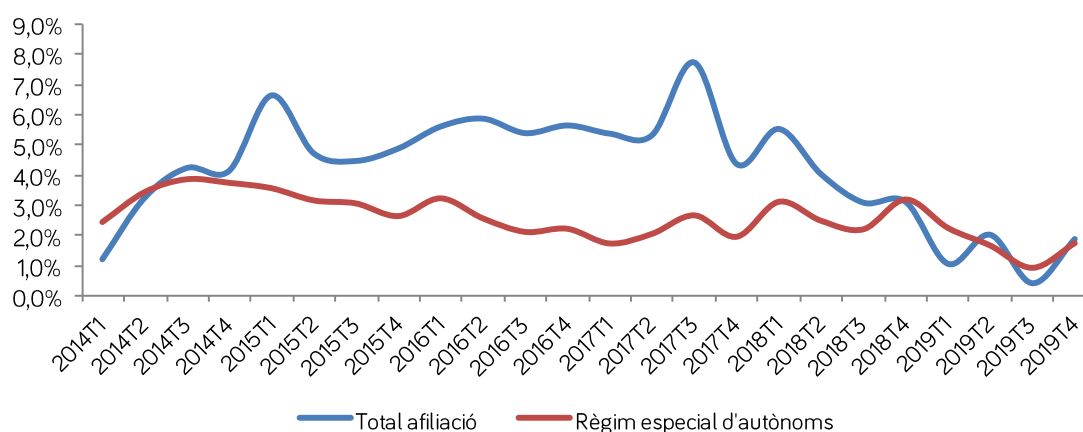
Una part dels treballadors autònoms compta amb treballadors assalariats, d'aquí la seva importància com a creadors de llocs de treball. De fet, durant el quart trimestre del 2019, un total de 29.411 assalariats treballaven per a un autònom, un 3,1 % més que en el mateix període del 2018. Així, si es considera el nombre de treballadors autònoms més els assalariats que tenen a càrrec, el pes que representen sobre el total de l'ocupació puja a un 27,8 %.

¹ S'entén per treball autònom o per compte propi l'activitat econòmica o professional realitzada per una persona física de forma habitual i directa, a títol lucratiu, fora de l'àmbit d'organització i direcció d'una altra persona, doni o no ocupació a treballadors per compte aliè.

De les 431.023 persones afiliades a la Seguretat Social a les Illes Balears al mes de desembre del 2019, 90.284 es troben d'alta al règim especial de treballadors autònoms. Respecte al mes de desembre del 2018 es dóna un increment de l'afiliació, si bé, ha augmentat lleugerament per sobre el conjunt de l'afiliació (1,9 %) que no els treballadors autònoms (1,6 %).

En termes d'evolució, el gràfic 2 mostra com el creixement interanual per trimestres del conjunt d'afiliació va superar àmpliament el dels autònoms entre el primer trimestre de l'any 2015 i el tercer del 2018. A partir d'aquest moment, l'augment interanual dels autònoms s'equipara i fins i tot supera en algun trimestre el del conjunt de treballadors.

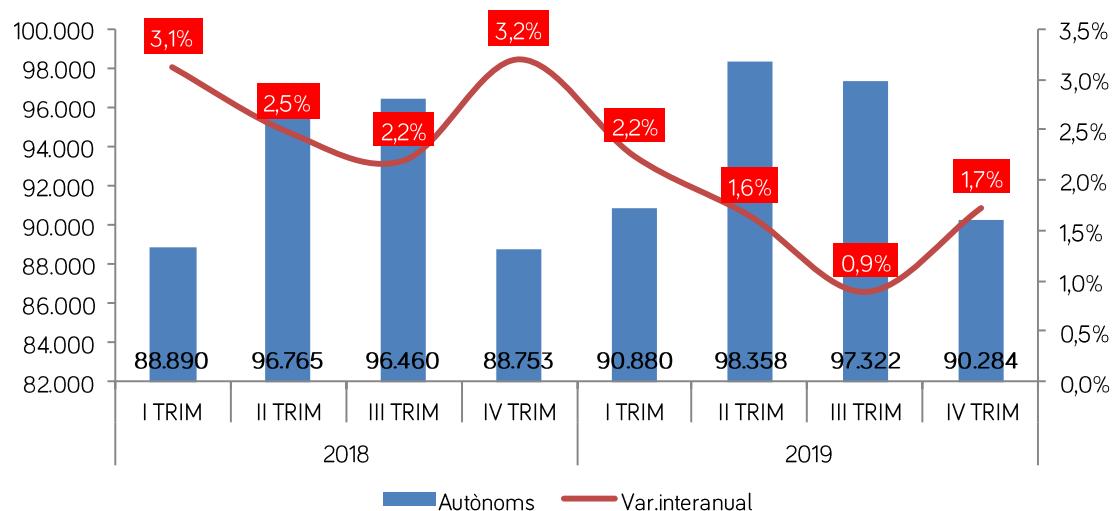
Gràfic 2. Variació interanual de l'afiliació total i d'autònoms (1T2014-4T2019)

Font: OTIB i IBESTAT a partir de dades de la TGSS

El trimestre que presenta un major nombre de treballadors per compte propi és el segon (abril, maig i juny), el qual coincideix amb l'increment de l'activitat econòmica a les Illes pel començament de la temporada turística. En canvi, el trimestre que registra menys treballadors autònoms oscil·la, segons l'any analitzat, entre el quart i el primer de cada any, que es corresponen amb els períodes de major atonia de l'any.

Gràfic 3. Nombre d'autònoms per trimestre i variació interanual (1T2018-4T2019)

Font: OTIB i IBESTAT a partir de dades de la TGSS

Quan a la distribució per illes, el mes de desembre del 2019 els autònoms segueixen la distribució habitual de la població, amb un predomini de Mallorca respecte de la resta de l'arxipèlag (69.173), seguida d'Eivissa (11.984), de Menorca (7.083) i de Formentera (827). Respecte del pes dels autònoms sobre el total de treballadors a l'arxipèlag, oscil·la entre el 32,7 % i el 19,6 %. Així, Formentera ocupa el primer lloc amb un 32,7 %, seguida de Menorca (26,2 %), Eivissa (26,1 %) i Mallorca (19,6 %).

Taula 1. Afiliats al règim autònom i total règims de la TGSS per illes (desembre 2018-desembre 2019)

	Autònoms		Total		Pes		Var. (%) des 19/18	
	DES 18	DES 19	DES 18	DES 19	DES 18	DES 19	Autònoms	Total
Mallorca	68.124	69.173	347.480	353.390	19,6%	19,6%	1,5%	1,7%
Menorca	7.080	7.083	26.917	26.987	26,3%	26,2%	0,0%	0,3%
Eivissa	11.568	11.984	44.754	45.857	25,8%	26,1%	3,6%	2,5%
Formentera	799	827	2.472	2.528	32,3%	32,7%	3,5%	2,3%
Illes Balears	88.753	90.284	423.045	431.023	21,0%	20,9%	1,7%	1,9%

Font: OTIB a partir de dades de la TGSS

2. PERFIL PER TIPOLOGIA DE RELACIÓ LABORAL

Dins el grup de treballadors autònoms, la TGSS agrupa diversos tipus de relació laboral, com són els socis de cooperatives, els familiars col·laboradors, els membres d'òrgans d'administració de societat mercantil, els autònoms sense relació especial (que són els més nombrosos) i, finalment, una sèrie de grups amb una incidència molt menor, com poden ser els membres d'institucions religioses, els de col·legis professionals, els TRADE² i els familiars de socis de societat mercantil.

La distribució habitual dels afiliats per compte propi es reparteix en cinc col·lectius i per al quart trimestre del 2019 és la següent: la gran majoria són autònoms sense relació o sense contracte (51.847 persones, el 57,4 % del total), que són els autònoms pròpiament dits. Els segueixen, a distància, els socis de cooperatives o empresa col·lectiva (16.065 afiliats, el 17,8 %), els membres d'òrgans d'administració de societat mercantil (14.047 treballadors, el 15,6 %), els familiars col·laboradors (5.488, el 6,1 %) i, ja amb menys representació, el grup d'altres que engloba a la resta de col·lectius (sumen 2.836 persones i són el 3,1 % de tota l'afiliació dels autònoms).

Respecte del quart trimestre del 2018, es dona un augment a la major part dels grups, excepte entre els socis de cooperatives, que registren un descens (-0,6 %), que s'inicià ja l'any 2012. El grup més nombrós, els autònoms sense relació, experimenta un increment de l'1,3 %. En canvi, altres grups com els membres d'òrgans d'administració de societat mercantil (+5,5 %) mostren augments més accentuats.

²TRADE: Treballadors autònoms econòmicament dependents.

Taula 2. Afiliats a la TGSS per compte propi per col·lectiu a les Illes Balears (4T 2019)

	4T2019	Pes	Variació interanual	
			Absoluta	Relativa
Autònoms sense relació	51.847	57,4%	649	1,3%
Soci cooperativa o empresa col·lectiva	16.065	17,8%	-103	-0,6%
Membre d'òrgan d'administració de societat mercantil capitalista	14.047	15,6%	728	5,5%
Familiar col·laborador de titular d'explotació	5.488	6,1%	16	0,3%
Altres	2.836	3,1%	240	9,2%
TOTAL	90.283	100,0%	1.530	1,7%

Font: OTIB i IBESTAT a partir de dades de la TGSS

Per illes, pugen els autònoms a totes, i de forma més accentuada a les Pitiüses: Eivissa (+3,6 %) i Formentera (3,5%), seguides de Mallorca (+1,5 %) i Menorca, on es mantenen respecte al quart trimestre del 2018. A continuació, fent una comparativa dels pesos de manera individualitzada, es mostra quin col·lectiu té més presència a cadascuna de les illes en el quart trimestre del 2019. Així, Mallorca supera la resta en els treballadors autònoms sense relació (57,9 %), a Eivissa és major el pes en el cas de membres d'òrgan d'administració de societat mercantil (16,8 %), així com també a Menorca (16,5 %). Finalment, a Formentera la proporció supera les altres illes al grup de socis de cooperativa (26,6 %) i familiars col·laboradors (7,5 %).

Taula 3. Afiliats a la TGSS per compte propi, per col·lectiu i per illa (4T 2019)

		Autònoms sense relació	Soci cooperativa o empresa col·lectiva	Membre d'òrgan d'administració de societat mercantil capitalista	Familiar col·laborador de titular d'explotació	Altres	TOTAL
Total	Mallorca	40.028	12.120	10.496	4.406	2.122	69.172
	Menorca	3.962	1.256	1.167	410	287	7.083
	Eivissa	6.843	2.217	2.010	578	336	11.984
	Formentera	401	220	112	62	32	827
	ILLES BALEARS	51.847	16.065	14.047	5.488	2.836	90.283
Distribució percentual	Mallorca	57,9%	17,5%	15,2%	6,4%	3,1%	100,0%
	Menorca	55,9%	17,7%	16,5%	5,8%	4,1%	100,0%
	Eivissa	57,1%	18,5%	16,8%	4,8%	2,8%	100,0%
	Formentera	48,5%	26,6%	13,5%	7,5%	3,9%	100,0%
	ILLES BALEARS	57,4%	17,8%	15,6%	6,1%	3,1%	100,0%
Var.interanual relativa	Mallorca	0,8%	-0,7%	5,7%	1,0%	9,6%	1,5%
	Menorca	-0,6%	-1,4%	4,3%	-5,5%	7,1%	0,0%
	Eivissa	4,0%	1,4%	4,7%	-0,3%	11,3%	3,6%
	Formentera	3,6%	4,3%	4,7%	-1,6%	3,2%	3,5%
	ILLES BALEARS	1,3%	-0,6%	5,5%	0,3%	9,2%	1,7%

Font: OTIB i IBESTAT a partir de dades de la TGSS

3. PERFIL PER SECTOR ECONÒMIC

La distribució dels treballadors per sectors econòmics mostra com en el mes de desembre del 2019 els afiliats per compte propi es reparteixen de la manera següent: el 73,1 % als serveis, el 17,8 % a la construcció, el 6,4 % a la indústria i el 2,8 % restant a l'agricultura. Dins de les branques

dels serveis, destaca el pes del comerç, que representa el 19,8 % dels autònoms en el període analitzat i el de l'hostaleria (el 12,3 %).

Si s'analitza el pes dels autònoms d'acord amb el sector econòmic al qual pertanyen, s'observa que en la construcció és a on la figura del treballador per compte propi presenta una de les majors incidències (gairebé el 30,4 % dels treballadors cotitzen en el règim d'autònoms), juntament amb l'agricultura, ramaderia i pesca (39,9 %). Més detalladament, analitzant per secció d'activitat, hi destaquen les d'altres serveis (44,4 %), les activitats immobiliàries (42,0 %), les activitats professionals, científiques i tècniques (37,6 %).

Quan es comparen les dades del desembre del 2019 respecte del mateix mes del 2018 es repeteix la premissa del major creixement per al conjunt de l'ocupació que per al col·lectiu de treballadors autònoms. Tanmateix, es donen algunes excepcions, com és el cas de la construcció, on els treballadors autònoms s'han incrementat un 2,8 % en termes interanuals, enfront al 0,2 % per al conjunt de règims. O també es dona en el cas de les activitats sanitàries i de serveis socials (+4,2 % enfront del +2,1 %). Esmentar també el descens del nombre d'autònoms en la branca del comerç (-1,0 %), activitat com s'ha dit que aglutina un gran nombre de treballadors autònoms i que sí que creix en la resta de règims. També es dona un descens en les activitats financeres i d'assegurances (-1,2 % en el cas dels autònoms i -0,8% en el total d'afiliació).

Taula 4. Afiliats a la TGSS per compte propi per secció d'activitat econòmica (desembre 2019)

	Autònoms			Total Afiliació	Pes (%) autònoms sobre total	Var. (%)	
	Desembre 2019	Distribució (%)	Distribució assalariats (%)			Autònoms	Total
(A) AGRICULTURA, RAMADERIA, SILVICULTURA I PESCA	2.483	2,8%	0,3%	6.225	39,9%	0,0%	0,0%
(B) INDÚSTRIES EXTRACTIVES	48	0,1%	0,1%	388	12,4%	-2,0%	3,5%
(C) INDÚSTRIA MANUFACTURERA	5.564	6,2%	5,1%	22.265	25,0%	1,1%	1,1%
(D) SUBMINISTR D'ENERGIA ELÈCTRICA, GAS, VAPOR I AIRE CONDICIONAT	25	0,0%	0,3%	874	2,9%	0,0%	0,1%
(E) SUBMINISTR D'AIGUA, ACTIV DE SANEJAMENT, GESTIÓ DE RESIDUS	100	0,1%	1,3%	4.435	2,3%	2,0%	2,2%
(F) CONSTRUCCIÓ	16.041	17,8%	11,2%	52.684	30,4%	2,8%	0,2%
(G) COMERÇ A L'ENGRÓS I AL DETALL; REPARACIÓ DE VEHICLES MOTOR	17.856	19,8%	17,5%	74.898	23,8%	-1,0%	0,6%
(H) TRANSPORT I EMMAGATZEMATGE	4.851	5,4%	4,7%	21.036	23,1%	2,2%	2,7%
(I) HOSTALERIA	11.137	12,3%	11,9%	50.012	22,3%	1,5%	1,7%
(J) INFORMACIÓ I COMUNICACIONS	1.762	2,0%	2,1%	8.689	20,3%	1,9%	1,3%
(K) ACTIVITATS FINANCERES I D'ASSEGURANCES	1.263	1,4%	1,7%	6.873	18,4%	-1,2%	-0,8%
(L) ACTIVITATS IMMOBILIÀRIES	2.238	2,5%	0,9%	5.324	42,0%	4,7%	3,8%
(M) ACTIVITATS PROFESSIONALS, CIENTÍFIQUES I TÈCNIQUES	7.858	8,7%	4,0%	20.901	37,6%	3,7%	4,6%
(N) ACTIVITATS ADMINISTRATIVES I SERVEIS AUXILIARS	5.449	6,0%	9,0%	34.930	15,6%	3,7%	4,0%
(O) ADMINISTRACIÓ PÚBLICA I DEFENSA; SS	44	0,0%	6,6%	21.673	0,2%	46,7%	2,0%
(P) EDUCACIÓ	2.277	2,5%	7,0%	25.234	9,0%	2,1%	5,4%
(Q) ACTIVITATS SANITÀRIES I DE SERVEIS SOCIALS	2.729	3,0%	11,1%	38.958	7,0%	4,2%	2,1%
(R) ACTIVITATS ARTÍSTIQUES, RECREATIVES I D'ENTRENAMENT	2.340	2,6%	2,2%	9.873	23,7%	3,7%	2,7%
(S) ALTRES SERVEIS	6.201	6,9%	2,4%	13.967	44,4%	1,7%	0,0%
(T) ACTIV DE LES LLARS COM OCUPADORS DE PERSONAL DOMÈSTIC;	9	0,0%	0,3%	10.862	0,1%	-40,0%	-3,8%
(U) ACTIV D'ORGANITZACIONS I ORGANISMES EXTRATERRITORIALS	9	0,0%	0,0%	37	24,3%	-10,0%	-2,6%
TOTAL	90.284	100,0%	100,0%	431.023	20,9%	1,7%	1,9%

Font: OTIB a partir de dades de la TGSS

4. PERFIL SOCIODEMOGRÀFIC I ECONÒMIC

A les Illes Balears, el perfil majoritari del treballador autònom el mes de desembre, segons les dades de la TGSS, és masculí (64,9 %), d'entre 40 a 54 anys (47,5 %) i nacionalitat espanyola (77,7 %). Tot i el major pes masculí, destaca el progressiu increment de les dones autònomes, de manera que ja representen més d'1 de cada 3 autònoms de les Illes. A més, el pes femení s'ha incrementat en 1,2 p. p. en comparació amb les xifres del mateix mes del 2011. Per edat, les dades mostren com la major part dels autònoms illencs són majors de 40 anys (el 73,6 %), que superen clarament els més joves. De fet, només l'1,9 % són menors de 25 anys. Per nacionalitat, destaca el pes dels estrangers (22,3 %) sobre el total d'autònoms, molt per sobre el del conjunt nacional (10,6 %).

Un punt a destacar dels autònoms és que gairebé la meitat presenten 5 o més anys d'antiguitat (48,3 %), dada que fa palesa la consolidació del negoci. Malgrat això, el seu pes a les Illes Balears se situa per sota de la mitjana estatal (55,1 %). Quant a la base de cotització, la gran majoria cotitza per la base mínima (el 90,1 %), que el 2019, és de 944,4 euros. La mitjana estatal de treballadors que cotitza per la base mínima és inferior (85,8 %) a la de les Illes.

En termes interanuals, l'evolució és en general favorable. Així, per sexe, es dona un increment interanual major entre dones (+2,7 %) que entre els homes (+1,2 %), tot i que elles encara presenten un pes marcadament per sota del masculí. Per edat, el grup de més edat és el que experimenta un major creixement: els de més de 55 anys (+5,0 %), seguit del grup més jove, menors de 25 anys (+3,4 %). En canvi, els autònoms entre 25 i 39 anys perden afiliats (-1,8 %). Pel que fa a la nacionalitat, tots els grups incrementen el seu nombre, especialment els estrangers, tant comunitaris (+4,4 %) com sobretot els no comunitaris (+9,3 %). A escala sectorial, l'evolució del treball per compte propi també és positiu amb augments a tots els grans sectors econòmics, especialment en la construcció, que n'encapçala el creixement (+2,8 %).

Taula 5. Perfil dels afiliats a la TGSS per compte propi (desembre de 2019)

Perfil dels treballadors autònoms	Desembre 2019	Pes	Variació interanual	Pes dels treballadors al Règim general
Total	90.284	100,0%	1,7%	100,0%
Per sexe				
Homes	58.607	64,9%	1,2%	51,5%
Dones	31.677	35,1%	2,7%	48,5%
Per edat				
Menors 25 anys	1.747	1,9%	3,4%	6,8%
De 25 a 39 anys	22.094	24,5%	-1,8%	35,9%
De 40 a 54 anys	42.889	47,5%	1,8%	42,1%
Més de 55 anys	23.554	26,1%	5,0%	15,2%
Per nacionalitat				
Nacionals	70.154	77,7%	0,6%	85,1%
UE	14.208	15,7%	4,4%	7,0%
NO UE	5.922	6,6%	9,3%	8,0%
Per sector				
Agricultura i pesca	2.483	2,8%	0,0%	0,3%
Indústria	5.737	6,4%	1,0%	6,8%
Construcció	16.041	17,8%	2,8%	11,2%
Serveis	66.023	73,1%	1,6%	81,4%
Per antiguitat en el negoci *				
5 o més anys	25.247	48,3%	-	-
de 3 a 5 anys	6.611	12,6%	-	-
d'1 a 3 anys	10.608	20,3%	-	-
de 6 a 11 mesos	5.326	10,2%	-	-
menys de 6 mesos	4.526	8,7%	-	-
Per base de cotització *				
base mínima	47.142	90,1%	-	-
entre 1,5 y 2 b.mínima	1.173	2,2%	-	-
entre b.mínima i 1,5 b.m.	2.439	4,7%	-	-
entre 2 i 3 b.mínima	1.351	2,6%	-	-
més de 3 b.mínima	213	0,4%	-	-

Font: OTIB a partir de dades del MEYSS i la TGSS

*Dades a 31/12/2019

Per acabar, es comenta la distribució i l'evolució dels emprenedors segons el nombre d'assalariats. Per una banda, destaca el fet que el 85,8 % dels autònoms ho són en solitari, és a dir, no compten amb personal al seu càrrec. Del 14,2 % restant, la major part donen feina a 1 ó 2 treballadors (10,6 %), mentre que els que tenen més de 3 persones contractades només en representen el 3,6 %.

D'altra banda, en termes interanuals, just s'incrementa el nombre de treballadors autònoms sense assalariats (2,2 %), mentre que cau la resta d'autònoms amb personal al seu càrrec, tret els de 10 o més assalariats que es mantenen.

Taula 6. Afiliats a la TGSS per compte propi per situació professional (4T 2019)

	4T2019	Pes	Var.int. absoluta	Var.int. relativa
Sense assalariats	77.469	85,8%	1.638	2,2%
1 o 2 assalariats	9.526	10,6%	-83	-0,9%
De 3 a 9 assalariats	3.066	3,4%	-24	-0,8%
10 o més assalariats	223	0,2%	0	0,0%
Total	90.284	100,0%	1.531	1,7%

Font: OTIB a partir de dades de la TGSS